

Vedlegg F til klima- og energiplan for Lunner 2018-2022

Handlingsprogram

Mål	Tiltak/virkemiddel	Måleindikator	Ansvar	Samarbeid	Tidsplan	Kostnader	Prioritet ¹
<i>Mål 1: Lunner kommune skal redusere klimagassutslipp fra egen drift.</i>							
1.1	Innføre fullstendig kildesortering i kommunale virksomheter.	Antall virksomheter med fullstendig sorteringsstasjon Sorteringsprosent i plukkanalyse (gjennomføres årlig i perioden 2018-2022) Questback-undersøkelse for ansatte	Eiendomsavdeling	Alle virksomheter	Innen 2019	Utstyr til sorteringsstasjoner Personalressurser	
<i>Prioritert område: a) Redusere utslipp fra egen bilpark</i>							
1.2	Nye kommunale biler skal være nullutslippsbiler.	Antall og andel nullutslippsbiler Rapport/klimaregnskap fra leverandør ²	Eiendomsavdeling	Brukere (Hjemmetjenesten, teknisk støtte) Innkjøpskoordinator	Løpende	Kan gi høyere investeringskostnader, men lavere driftskostnader enn bensin- og dieselbiler.	
1.3	Installere ladepunkter ved alle kommunale bygninger og arbeidsplasser som har behov for det.	Antall nye ladepunkter Andel bygg med ladepunkter	Eiendomsavdeling		Installeres løpende. Fullført innen utgang av 2022.	Ca. 10-15 000 kr pr ladepunkt Ladepunktbehov må kartlegges Søke tilskudd	
1.4	Tilrettelegge for og øke bruken av web- og telefonmøter, streaming av seminarer etc.	Utstyr installert Questback-undersøkelse for ansatte	IKT-avdeling	Alle virksomheter	Løpende Gjelder f.o.m. 2018	Utstyr til møterom Utstyr til ansatte Evt. abonnementskostnader	
<i>Prioritert område: b) Redusere utslipp fra egne bygg og anlegg</i>							
1.5	Alle nybygg skal om mulig bygges i tre og materialer med lavt klimaavtrykk.	Antall bygg med slike kvaliteter Klimaregnskap for bygg Antall m ³ trevirke benyttet	Prosjektansvarlig	Tredriver i Oppland Treteknisk Institutt m.fl.	Løpende Gjelder f.o.m. 2018		

¹ Prioritering gjelder tiltak med økonomisk konsekvens og som må følges opp i kommunens budsjett- og økonomiplan. Dette gjelder også tiltak som krever ekstra personalressurser utover stillingsansvar/oppaver. Tiltak som har økonomisk konsekvens i form av investeringskostnader er det ikke vurdert prioritering for siden dette behandles i egne vedtakssaker (f.eks. innkjøp av nullutslippsbiler, bruk av tre og fornybar energi i bygg).

² Forutsetter at biler på fossilt drivstoff registrerer kjørte km f.eks. ved bruk av drivstoffkort ved fylling.

1.6	Bruke lave klimagassutslipp (LCA) og livsløpskostnader (LCC) i kravspesifikasjon eller som tildelingskriterium i kommunens anskaffelser for bygg- og anleggsarbeid.	Gjennomført krav	Prosjektansvarlig/ Eiendomsavdeling		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.7	Kreve beregning av klimagassutslipp ved anskaffelser over 5 millioner.	Gjennomført krav	Prosjektansvarlig		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.8	Benytte et gjennomgående system for vurdering av miljøkvaliteter for kommunale byggeprosjekter, både ved nybygg og større rehabiliteringsprosjekter (eksempel: BREEAM sertifisering).	Antall og andel byggeprosjekt der miljøsertifiseringssystem er benyttet	Prosjektansvarlig		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.9	Bruk av fornybare energikilder skal vurderes i alle kommunens byggeprosjekter. Jordvarme og solenergi skal inkluderes i alle vurderinger.	Antall og andel byggeprosjekt der fornybar energi er vurdert og valgt Fornybarandel av kommunens energibruk	Prosjektansvarlig		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.10	Installere energifleksibelt lavtemperatur varmeløsning (vannbårent) basert på fornybare energikilder i alle kommunale formålsbygg ved større rehabilitering.	Gjennomført installasjon	Prosjektansvarlig		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.11	Arbeide videre med tiltak for energisparing (ENØK) i kommunale bygg.	Antall Enøk tiltak Årlig energibruk i bygg	Eiendomsavdeling	Driftsledere/vaktmestere	Løpende Gjelder f.o.m. 2018	Eventuelle økte driftsutgifter	
1.12	Kommunen som leietaker skal vurdere bygningers miljøprestasjoner ved reforhandling av eksisterende leieavtaler og inngåelse av nye.	Energibruk og energibruk i leide bygg Antall leieavtaler hvor miljøvurdering er utført	Eiendomsavdeling		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.13	Etterspørre anleggsmaskiner med null- eller lavutslippsteknologi.	Antall og andel av bygg- og anleggsprosjekt hvor dette er etterspurt og gjennomført	Prosjektansvarlig		Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
<i>Prioritert område: c) Redusere utslipp fra kommunale vareinnkjøp</i>							
1.14	Fra 2018 stiller vi krav om synliggjøring av klimafotavtrykk i alle relevante innkjøp. Innen 2020 er klimahensyn i kravspesifikasjon eller som tildelingskriterium godt innarbeidet i hele organisasjonen.	Gjennomført krav	Innkjøpsansvarlige/ Alle virksomheter	Innkjøpskoordinator	Løpende Gjelder f.o.m. 2018		
1.15	Innarbeide følgende satsingsområder i felles anskaffelsesstrategi og avtale om interkommunalt innkjøpssamarbeid for Hadelandskommunene: <ul style="list-style-type: none"> - Kortreiste innkjøp der det er hensiktsmessig. - Grønn innkjøpsprofil og kretsløpstankegang. - Synliggjøring av klimafotavtrykk og livsløpskostnader. 	Ferdigstilt strategi og avtale	Innkjøpskoordinator	Klimapådriver	Innen 2019		

1.16	Øke bruk av lokalmat i kommunale virksomheter. Ved mangel på lokalmattilbud skal norskproduserte varer prioriteres.	Registrert lokalmatandel i KOSTRA (hvis mulig) Questback-undersøkelse for ansatte	Rådmann Kommunalsjef/leder	Innkjøpsansvarlige/Alle virksomheter FM-regionmedarbeider v/Landbrukskontoret	Løpende Gjelder f.o.m. 2018	Evt. økt matvareutgifter	
------	--	--	-------------------------------	--	--------------------------------	--------------------------	--

Mål 2: Lunner kommune skal tilrettelegge for klimavennlig transport og arealbruk.

Prioritert område: a) Konsentrert utbygging på Roa og Harestua.

2.1	Tilrettelegge for å bygge høyere og tettere og med økt utnyttelsesgrad	Områdereguleringer Arealplaner	Samfunn & Miljø		Løpende		
2.2	Utrede potensialet for fortetting av eksisterende boligarealer, med mål om at veksten i persontransporten skal tas med kollektiv, sykkel og gange.	Utredning gjennomført	Samfunn & Miljø		Løpende	Personalressurser	

Prioritert område: b) Knutepunktutvikling på Roa og Harestua.

2.3	Arbeide for at det nye veiserviceanlegget på Roa har hurtigladere og fyllestasjon for biogass og hydrogen.	Lade/fyllestasjon installert	Lokalpolitikere Samfunnsplanlegger	Fylkeskommunen	Løpende	Personalressurser	
2.4	Etablere trygg sykkelparkering ved kollektivknutepunkt.	Antall sykkelparkeringsplasser	Lokalpolitikere Samfunnsplanlegger	Jernbanelinjen Grunneiere	Innen utgang av 2022	Kommunal egenandel (spleiselag) Personalressurser	

Prioritert område: c) Utvikle infrastruktur for elbiler, sykkel og gange

2.5	Etablere flere ladepunkter.	Antall ladepunkter	Arealplanlegger	Utbyggere/grunneiere Grønn punkt m.fl.	Løpende	Personalressurser Søke tilskudd	
2.6	Utbedre gang- og sykkelveier.	Gjennomført aktivitet (inkl. registrert i områdekart)	Samfunn & Miljø		Løpende	Midler avsatt	

Prioritert område: d) Forbedre kollektivtransport

2.7	Ved omreguleringer eller nyreguleringer av bolig- og næringsområder og nye hyttefelt skal et godt eksisterende eller mulighet for et godt fremtidig kollektivtilbud vektlegges i planleggingen.	Andel av regulerings saker hvor dette hensynet er ivarettatt	Arealplanlegger		Løpende		
2.8	Samarbeide med busselskap og fylkeskommunen for at kollektivtransport blir et bedre alternativ enn bil på de viktigste reisestrekningene for Hadeland.	Evalueringsrapport om rutetilbud Kollektivandel/antall reisende med kollektiv Reisevaneundersøkelse Transportanalyse i 2022?	Lokalpolitikere Samfunnsplanlegger	Regionrådsadm. Fylkeskommunen Busselskap	Løpende	Personalressurser	
2.9	Drive påvirkningsarbeid gjennom Stor-Oslo Nord-samarbeidet for at investeringer i Gjøvikbanen/CityLink prioriteres i Nasjonal Transportplan.	Evalueringsrapport om togtilbud Nasjonal transportplan 2022-2033	Ordfører	Regionrådsadm/ Regional prosjektleder i Stor-Oslo Nord	Løpende	Personalressurser Midler avsatt til regional stilling.	

Mål 3: Lunner kommune skal ha kretsløpsbasert avfallshåndtering og oppnå 60 % materialgjenvinning innen 2024.

3.1	Påvirke gjennom kommunens eierskap i Hadeland og Ringerike Avfallsselskap.	Prosentandel materialgjenvinning hos HRA	Ordfører		Løpende		
3.2	<i>Innføre fullstendig kildesortering i kommunale virksomheter.</i>	<i>Se tiltak 1.1</i>	<i>Se tiltak 1.1</i>	<i>Se tiltak 1.1</i>	<i>Se tiltak 1.1</i>	<i>Se tiltak 1.1</i>	
3.3	<i>Kretsløpstankegang innarbeides som satsningsområde i interkommunal innkjøpsstrategi for Hadeland</i>	<i>Se tiltak 1.15</i>	<i>Se tiltak 1.15</i>	<i>Se tiltak 1.15</i>	<i>Se tiltak 1.15</i>	<i>Se tiltak 1.15</i>	
3.4	Gi innbyggerne kunnskap og praktiske tips for å øke utsorteringsgraden av husholdningsavfall.	Plukkanalyser	HRA	Klimapådriver Kommunikasjonsansvarlig	Løpende	Personalressurser	
3.5	Tilrettelegge og stimulere til å videreutvikle nett for fjernvarme/nærvarme.	Antall nye tilknytninger kWh produsert	Samfunn & Miljø		Løpende		
3.6	Initiere mulighetsstudie for biogassanlegg i landbruket.	Gjennomført mulighetsstudie	Landbrukskontoret	Landbrukets Fagråd Hadeland HRA	Innen 2022	Personalressurser Prosjektfinansieres Søke tilskudd	
3.7	Kildesortering innføres for alle hytteområder.	Andel hytteområder med kildesortering	HRA	Arealplanlegger	Innen 2022	Selvkost	

Mål 4: Lunner kommune skal øke fornybarandelen i energibruk – med særlig fokus på oppvarming av bygg og boliger.

4.1	Innføre kommunal tilskuddsordning for solenergi til boliger.	Antall henvendelser Antall etablerte anlegg Rapportert energiproduksjon fra boligeier	Byggesaksavdeling	Klimapådriver	2018-2019	100-200 000 kr Personalressurser	
4.2	Gi tilskudd for utskifting av eldre vedovner til rentbrennende ovner.	Antall henvendelser Antall utskiftede ovner	Byggesaksavdeling	Klimapådriver	2018-2019	100 000 kr Personalressurser	
4.3	<i>Bruk av fornybare energikilder skal vurderes i alle kommunens byggeprosjekter. Jordvarme og solenergi skal inkluderes i alle vurderinger.</i>	<i>Se tiltak 1.9</i>	<i>Se tiltak 1.9</i>	<i>Se tiltak 1.9</i>	<i>Se tiltak 1.9</i>	<i>Se tiltak 1.9</i>	
4.4	<i>Installere energifleksibelt lavtemperatur varmeløsning (vannbårent) basert på fornybare energikilder i alle kommunale formålsbygg.</i>	<i>Se tiltak 1.10</i>	<i>Se tiltak 1.10</i>	<i>Se tiltak 1.10</i>	<i>Se tiltak 1.10</i>	<i>Se tiltak 1.10</i>	
4.5	<i>Tilrettelegge og stimulere til å videreutvikle nett for fjernvarme/nærvarme.</i>	<i>Se tiltak 3.5</i>	<i>Se tiltak 3.5</i>	<i>Se tiltak 3.5</i>	<i>Se tiltak 3.5</i>	<i>Se tiltak 3.5</i>	
4.6	Initiere pilotprosjekt for solenergianlegg på låvetak.	Gjennomført pilotprosjekt	Landbrukskontoret	Klimapådriver Glitre Energi	2019	Personalressurser Prosjektfinansieres Søke tilskudd	
4.7	Stimulere til økt uttak av greiner og topper (GROT) som energivirke.	Gjennomførte aktiviteter	Landbrukskontoret	Skogeierlag Tømmerkjøpere	Løpende	Personalressurser	

4.8	Gi veiledning og søknadsbistand til etablering av fornybare gårdsvarmeanlegg.	Antall henvendelser Antall etablerte anlegg	Landbrukskontoret		Løpende	Personalressurser	
4.9	Tilby rådgivning om fornybare og energieffektive løsninger, energisparingstiltak og støtteordninger til boligeiere.	Antall henvendelser Oppfølgingsrapport: antall og effekt av gjennomførte Enøk-tiltak 1 år etter rådgivning	Klimapådriver	Energiportalen	Kampanje i 2019	Energirådgivere/ infomøter. Kommunal egenandel ca. 70 000 kr pr kampanje. Totalt ca. 140 000 kr.	
4.10	Oppfordre alle eiere av private næringsbygg å avvikle oljefyring og tilby energirådgivning og informasjon om fornybare energiløsninger og støtteordninger.	Antall henvendelser Oppfølgingsrapport: antall og effekt av gjennomførte Enøk-tiltak 1 år etter rådgivning	Klimapådriver Næringsrådgiver	Energiportalen Hadelandshagen	Kampanje i 2019	Energirådgivere/ infomøter. Kommunal egenandel ca. 50 000 kr	

Mål 5: Lunner kommune skal drive kunnskapsformidling og holdningsskapende arbeid i lokalsamfunnet og samarbeide med lokale initiativ og aktører.

5.1	Bruke kommunens informasjonskanaler aktivt med å spre kunnskap og informasjon om klima og energi til lokalsamfunnet	Antall infoartikler Webtrafikk Questback-undersøkelse for ansatte	Klimapådriver	Kommunikasjonsansvarlig	Løpende	Personalressurser	
5.2	Gjennomføre en årlig informasjon- og holdningskampanje for ulike temaer innen energi og klima (eksempler: Grønne uker, Mobilitetsuka, Earth Hour). Lunner kommune etablerer en årlig klimauke der klima settes på agendaen i alle kommunale tjenester.	Gjennomførte aktiviteter	Klimapådriver	Kommunikasjonsansvarlig	Årlig i perioden 2018-2022	Personalressurser Kommunal egenandel Søke tilskudd	
5.3	Være åpen for grasrotinitiativ (eksempler: økolandsby, Bærekraftig Liv, Transition Town, reparasjonskafé, låne- og delingsordninger).	Antall henvendelser med positiv respons fra kommunen Antall lokale initiativ/aktiviteter	Samfunn & Miljø	Klimapådriver	Løpende		
5.4	Oppfordre skoler og barnehager til å bruke aktører og program som bidrar til økt kompetanse innen klima, energi og bærekraftig utvikling hos barn og ungdom.	Gjennomførte aktiviteter	Skolefaglig rådgiver	Klimapådriver	Løpende		
5.5	Aktivere skolene i ulike prosjekt/tiltak med fokus på å gå, sykle eller samkjøre til skolen for å redusere bruk av privatbil og drosje til skoleskysse.	Gjennomførte aktiviteter	Skolefaglig rådgiver	Klimapådriver	Løpende		
5.6	Gjennomføre informasjon- og holdningstiltak for å oppnå endrede matvaner og mindre matsvinn	Gjennomførte aktiviteter Questback-undersøkelse for ansatte	Klimapådriver	Kommunikasjonsansvarlig Fremtiden I Våre Hender HRA	Innen utgangen av 2019	Personalressurser Informasjonsmateriell/markedsføring	
5.7	Gjennomføre informasjon- og holdningstiltak for å øke gjenvinning av plast og redusere bruk av fossil og ikke-nedbrytbar plast.	Gjennomførte aktiviteter Questback-undersøkelse for ansatte	HRA	Klimapådriver Kommunikasjonsansvarlig	Innen utgangen av 2019	Personalressurser Informasjonsmateriell/markedsføring	

5.8	Gi innbyggerne kunnskap og praktiske tips for å øke utsorteringsgraden av husholdningsavfall.	Se tiltak 3.4	Se tiltak 3.4	Se tiltak 3.4	Se tiltak 3.4	Se tiltak 3.4	
5.9	Gi alle innbyggere tilgang til ENØK-analyser av boligen sin	Webtrafikk	Klimapådriver	Energiportalen Kommunikasjonsansvarlig	2018-2019	Årlig lisens: 10-20 000	
5.10	Tilby rådgivning om fornybare og energieffektive løsninger og energisparingstiltak til boligeiere.	Se tiltak 4.9	Se tiltak 4.9	Se tiltak 4.9	Se tiltak 4.9	Se tiltak 4.9	

Mål 6: Lunner kommune skal veilede og stimulere landbruksnæringa til å redusere klimagassutslipp, øke karbonlagring og drive bærekraftig verdiskaping.

<i>Prioritert område: a) Bærekraftig forvaltningspraksis</i>							
6.1	Gjennomføre informasjon- og holdningstiltak for å øke gjenvinning av plast fra landbruket.	Antall kg plast?	HRA	Landbrukskontoret, Landbrukets Fagråd Hadeland	2018-2022	Personalressurser Informasjonsmateriell/markedsføring	
6.2	Arrangere kurs i energieffektiv kjøring av landbruksmaskiner.	Antall kurs/deltagere	Landbrukskontoret	Norsk Landbruksrådgivning Energigården	2018-2022	Personalressurser Kursutgifter	
6.3	Etablere prosjektet «Den dyktige bonden» for å veilede og bistå gardbrukere til å; <ul style="list-style-type: none"> - forbedre agronomisk praksis som gir lavere klimagassutslipp (eksempler: endret jordbearbeiding, bedre drenering, grøfting, hindre jordpakking). - ta i bruk ny teknologi som gir lavere klimafotavtrykk (eksempler: gjødslingsteknologi, presisjonslandbruk, biogassproduksjon, roboter/droner etc.). - ta i bruk utmarksbeite i områder med tilgjengelige ressurser. - organisere jordleieforhold som gir minst mulig transport. - bruke fornybart drivstoff med lavt klimafotavtrykk på landbruksmaskiner. - gjennomføre energieffektivisering av bygningsmassen i landbruket 	Gjennomført prosjekt Evaluering av sluttrapport	Landbrukskontoret	Klimapådriver Landbrukets fagråd Norsk Landbruksrådgivning Fylkesmannen Fylkeskommunen RR Andre kommuner	2018-2022	Prosjektfinansieres Personalressurser (Prosjektlederstilling) Informasjonsmateriell/markedsføring Seminarer, kurs etc.	
<i>Prioritert område: b) Karbonlagring i jord og skog</i>							
6.4	Gjennomføre informasjonstiltak og forsøksprosjekt for karbonlagring i jord. (Merknad: Inkluderes i prosjektet «Den dyktige bonden»)	Se tiltak 6.3	Landbrukskontoret	Se tiltak 6.3	Se tiltak 6.3	Se tiltak 6.3	
6.5	Arbeide for mer bruk av trevirke i bygg.	Se tiltak 1.5 og 7.2	Landbrukskontoret	Se tiltak 1.5 og 7.2	Se tiltak 1.5 og 7.2	Se tiltak 1.5 og 7.2	

6.6	Følge opp statlig tiltak for tettere planting	Antall saker	Landbrukskontoret	Kontaktutvalget for skog	Løpende		
6.7	Følge opp statlig tiltak for gjødsling av skog	Antall saker	Landbrukskontoret	Kontaktutvalget for skog	Løpende		
6.8	Veilede skogbruksnæringa til å drive stedstilpasset skogplanting blant annet ved tilpasset treslag til boniteter og bytte treslag på råtemark.	Gjennomførte aktiviteter	Landbrukskontoret	Kontaktutvalget for skog	Løpende		
6.9	Ivareta store sammenhengende skog- og utmarksområder i planprosesser.	Reguleringer Arealplaner	Landbrukskontoret		Løpende		
6.10	Hindre utbygging på skogarealer, med særlig vekt på skog med høy bonitet.	Reguleringer Arealplaner	Arealplanlegger		Løpende		
<i>Prioritert område: c) Lokalmatsatsning</i>							
6.11	Stimulere til økt produksjon og salg av lokalmat i Hadelandsregionen.	Antall aktiviteter Questback-undersøkelse for ansatte	Landbrukskontoret	FM-regionmedarbeider Landbrukets Fagråd Hadeland Regionrådsadm	Løpende		
6.12	<i>Øke bruk av lokalmat i kommunale virksomheter.</i>	<i>Se tiltak 1.16</i>	<i>Se tiltak 1.16</i>	<i>Se tiltak 1.16</i>	<i>Se tiltak 1.16</i>	<i>Se tiltak 1.16</i>	
6.13	Stimulere til økt bruk av lokalmat hos lokale serveringssteder og hoteller, på lokale arrangementer og store arbeidsplasser i Lunner.	Spørreundersøkelse?	Landbrukskontoret	FM-regionrådsmedarbeider Regionrådsadm	Løpende		

Mål 7: Lunner kommune skal veilede og motivere lokale næringsaktører til å redusere klimagassutslipp og drive bærekraftig verdiskaping.

7.1	Samarbeide med handelsnæringen om utfasing av handleposer av fossil og ikke-nedbrytbar plast innen 2020.* *Innspill til tiltak som settes i gang ifm. med tiltak 7.1: Oppfordre matvarebutikker til å legge ut alle varer med «best før dato» ut for salg til redusert pris når datoen har gått ut.	Antall butikker/utsalg som innfører tiltaket	Næringsrådgiver/ Klimapådriver		Innen 2020		
<i>Prioritert område: a) Bygg- og anlegg</i>							
7.2	Bruke handlingsrommet i utbyggingsavtaler med mål om redusert energi og klimagassutslipp. Utarbeide en sjekkliste for miljøkrav til entreprenører i byggeprosjekter. <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ladepunkter ✓ Vannbåren varme i nybygg ✓ Fornybare energiløsninger 	Sjekkliste utarbeidet Andel utbyggingsavtaler hvor sjekkliste er ivarett	Samfunn & Miljø	Byggesaksavdeling Næringsrådgiver	Løpende	Personalressurser	

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Klimagassregnskap/livsløpskostnader ✓ Tre og materialer med lavt klimafotavtrykk 						
7.3	Arbeide for økt kompetanse og rekruttering til treproduksjon og trebyggeri.	Gjennomført aktivitet	Landbrukskontoret	Almenningene Skogeierlag Skolefaglig rådgiver Hadeland vdg skole Klimapådriver	Løpende		
7.4	Formidle kunnskap om bruk av tre som byggemateriale til arkitekter, konsulenter, entreprenører og eiendomsutviklere.	Gjennomførte aktiviteter Antall deltakere	Landbrukskontoret	Prosjektansvarlig Eiendomsavdeling Klimapådriver	Løpende	20 000 kr?	
7.5	<i>Oppfordre alle eiere av private næringsbygg å avvikle oljefyring og tilby energirådgivning og informasjon om fornybare energiløsninger og støtteordninger.</i>	<i>Se tiltak 4.10</i>	<i>Se tiltak 4.10</i>	<i>Se tiltak 4.10</i>	<i>Se tiltak 4.10</i>	<i>Se tiltak 4.10</i>	
<i>Prioritert område: b) Reiseliv</i>							
7.6	Gjennomføre pilotprosjekt og kurs i sertifiseringsordningen «Bærekraftig reisemål» for reiselivsbedrifter på Hadeland	Gjennomførte pilotprosjekt Antall deltakere	Destinasjonsselskap et GHRR	Klimapådriver	Innen 2020	Kursutgifter Prosjektleder Kommunal egenandel?	
7.7	Stimulere til økt bruk av lokalmat i reiselivsbransjen på Hadeland.	Spørreundersøkelse Registrert lokalmatandel/varesortiment	Destinasjonsselskap et GHRR	Landbrukskontoret Regionrådsadm.	Løpende		
7.8	Påvirke lokal hyttebygging til å bli mer klimavennlig, blant annet i form av konsentrerte hyttefelt, tilgang til kollektivtilbud, fornybar energi, begrenset hyttestørrelse, miljøvennlige løsninger for energi, VA, byggematerialer og avfallshåndtering.	Gjennomførte aktiviteter	Samfunn & Miljø	Grunneiere	Løpende		
<i>Prioritert område: c) Miljøledelse i bedrifter</i>							
7.9	Arrangere informasjonsmøter om miljøledelse i bedrifter og ulike sertifiseringsordninger.	Gjennomførte aktiviteter Antall deltakere Antall miljøsertifiserte bedrifter i kommunen	Næringsrådgiver/ Klimapådriver	Hadelandshagen	2018-2019	Kursutgifter	
Mål 8: Lunner kommune skal styrke kompetanse og ressurser til klima- og energiarbeidet.							
8.1	Spre informasjon om og oppfordre ansatte til å delta på relevante kurs, seminarer, konferanser og andre former for faglig påfyll.	Questback-undersøkelse for ansatte	Alle virksomheter	Klimapådriver	Løpende	Deltakeravgift – skal prioriterer gratis/rimelige tilbud	
8.2	Ha klima og energi på agendaen i relevante fagforum og internmøter i kommunen.	Questback-undersøkelse for ansatte	Alle virksomheter Kommunalsjef/leder		Løpende		
8.3	Delta aktivt i klimanettverk.	Deltakelse på nettverksarenaer Aktiviteter i nettverk	Klimapådriver	Samfunn & Miljø	Løpende	Personalressurser Evt. deltakeravgift	

8.4	Etterspørre kompetanse innen klima og energi ved rekruttering i stillinger og prosjekter hvor dette er relevant.	Questback-undersøkelse for ansatte	Alle virksomheter Kommunalsjef/leder		Løpende		
-----	--	------------------------------------	---	--	---------	--	--